

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om Finlands Akademi

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om den vetenskapliga forskningens organisering från år 1969 ersätts med en ny lag om Finlands Akademi. I den föreslagna lagen finns stadganden om Finlands Akademis ställning som centralorgan för vetenskapsförvaltningen, om akademins uppgifter och om grunderna för

dess organisation. Detaljerade stadganden skall tas in i den förordning som utfärdas med stöd av lagen.

I lagen skall fortsättningsvis ingå stadganden om tilldelande av titeln akademiker.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 1995.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Den gällande lagen om den vetenskapliga forskningens organisering (760/69) stiftades 1969. Då skapades med de statliga vetenskapliga kommissionerna som grund ett centralorgan för vetenskapens förvaltning, Finlands Akademi. Genom en lagändring år 1982 består Finlands Akademi av en vetenskaplig centralkommission och sju statliga vetenskapliga kommissioner och ett förvaltningsämbete. De vetenskapliga kommissionerna är statens humanistiska kommission, statens naturvetenskapliga kommission, statens medicinska kommission, statens agronomie- och forstvetenskapliga kommission, statens teknisk-vetenskapliga kommission, statens samhällsvetenskapliga kommission samt statens miljövetenskapliga kommission. I lagen ingår även stadganden om akademins forskartjänster, stipendier för längre hunna vetenskapsidkare, anslag som skall anvisas akademien samt tilldelande av titeln akademiker. Till lagen fogades år 1992 stadganden om den språkkunskap som krävs för forskartjänster och om ställningen i vissa fall för den som utnämns till en tidsbestämd forskartjänst vid akademien.

Finlands Akademis huvuduppgifter består av finansiering, planering, uppföljning och koordinering av vetenskaplig forskning samt av vetenskapspolitiska expertuppgifter. Främjandet av det internationella samarbetet har blivit allt viktigare.

Finlands Akademis möjligheter att främja vetenskap bygger framför allt på forskartjänsterna och forskningsanslagen samt på sakkunskapen hos kommissionernas medlemmar och personalen vid förvaltningsämbetet. För närvarande har akademien nästan 500 forskartjänster till sitt förfogande (forskarproufessurer, tjänster som äldre och yngre forskare samt forskningsassistenter) och forskningsanslag om ca 350 miljoner mark per år. Huvuddelen av innehavarna av forskartjänster vid akademien arbetar vid högskolor. Av forskningsmedlen används uppskattningsvis 85 % inom högskoleväsendet. Forskningsanslagen beviljas på ansökan i enlighet med principen om fri konkurrens. Finansieringsformer är t.ex. tidsbestämda forskningsprogram, fleråriga forskningsavtal och anslag som beviljas projektvis samt stipendier för längre hunna vetenskapsidkare, forskarutbildningsstipendier och andra bidrag. Årligen avlönas sammanlagt ca 1 500 forskare med aka-

demins medel. År 1993 var anslagen för Finlands Akademi sammanlagt 448,8 miljoner mark.

Centralkommissionen och kommissionerna tillsätter bl.a. forskartjänster, fattar beslut om forskningsfinansiering, planering och beredning av forskningsprogram samt utför ett flertal expertuppgifter och tar olika initiativ som gäller främjandet av vetenskapen. Akademien sköter en mängd uppgifter i samband med det internationella vetenskapliga samarbetet, bl.a. samarbetskontakter till vetenskapsakademier eller motsvarande organ i över 30 länder. Flera tusen finländska forskare deltar årligen i det internationella samarbetet, finansierade av akademien.

I den gällande lagen om den vetenskapliga forskningens organisering nämns ingenting annat om akademins uppgifter än att den är centralorgan för vetenskapens förvaltning. Systemet med vetenskapliga kommissioner enligt lagen är alltför osmidigt med tanke på nuvarande och särskilt kommande behov. I den gällande lagen finns det dessutom vissa stadganden som har blivit obehövliga, dels på grund av stadgandena om statstjänstemän, dels på grund av en allt smidigare praxis vid statsbudgeteringen.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Med stöd av lagen om den vetenskapliga forskningens organisering utfärdades i april 1993 en ny förordning om Finlands Akademi (310/93), genom vilken förordningen om den vetenskapliga forskningens organisering (186/76) upphävdes. I den nya förordningen gjordes de ändringar som utvecklingen av förvaltningen och statstjänstemannalagstiftningen krävde och den gällande lagen tillät. De vetenskapliga kommissionernas namn, verksamhetsområde och antal kan emellertid ändras enbart genom att lagen ändras.

Behoven av finansiering, planering, uppföljning och koordinering av vetenskaplig forskning har ändrats kraftigt under 20 år. Dels har barriärerna mellan de centrala vetenskapsområdena utjämnats, dels har samarbetet mellan de traditionella vetenskapsgrenarna samt den mångvetenskapliga och tvärvetenskapliga forskningen ökat. Även det samhälleliga behovet av dylik forskning har ökat. Allt fler

problem angående människan, samhället, kulturen, miljön eller tekniken förutsätter att forskningen bedrivs så att gränserna mellan vetenskaperna överskrids. Även inom grundforskningen håller de vedertagna gränserna mellan vetenskaperna på att ändras. Exempel på vetenskapsgränar som det är svårt att placera in i den traditionella indelningen är bl.a. molekylär- och cellbiologin och bioteknologin samt databehandlingsvetenskapen och datatekniken. Båda dessa ämneskomplex är problematiska med tanke på de nuvarande vetenskapliga kommissionernas verksamhetsområden. Dessutom finns ett flertal andra motsvarande områden.

Propositionens viktigaste mål är att man mer flexibelt än för närvarande skall kunna svara på de förändrade behoven inom finansieringen, uppföljningen och koordineringen av den vetenskapliga forskningen. Den nuvarande indelningen i sju statliga vetenskapliga kommissioner har visat sig vara osmidig framför allt vad gäller den allt viktigare forskningen inom nya vetenskapsområden och inom den tvärvetenskapliga forskningen. De vetenskapliga kommissionernas antal och deras verksamhetsområden bör kunna varieras flexiblarare än för närvarande. Det föreslås därför att den nya lagen enbart skall ange att det vid Finlands Akademi finns forskningsråd, som motsvarar de nuvarande kommissionerna. Det föreslås att den vetenskapliga centralkommissionen ändras till Finlands Akademis styrelse, eftersom benämningen bättre motsvarar uppgiften. Enligt lagförslaget skall det således vid Finlands Akademi finnas en styrelse, forskningsråd om vilka stadgas genom förordning, samt ett förvaltningsämbete.

Till den vetenskapliga centralkommissionen hör enligt gällande förordning förutom en ordförande, som förordnas av republikens president för tre år i sänder, även ordförandena för de vetenskapliga kommissionerna samt tre övriga medlemmar. I varje kommission finns förutom ordföranden högst 14 medlemmar. Statsrådet förordnar ordförandena för de vetenskapliga kommissionerna och de övriga medlemmarna i dem liksom de övriga medlemmarna i centralkommissionen för tre år i sänder.

Ordförande för den vetenskapliga centralkommissionen är enligt gällande förordning en tillfällig statstjänsteman med uppdraget som huvudsyssla.

Regeringen förelade i december 1993 riksdagen en proposition med förslag till stats-tjänstemannalag och lag om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal (RP 291/1993 rd). Enligt förslaget till stats-tjänstemannalag skall statstjänstemän utnämnas antingen tills vidare eller för viss tid. Det föreslås därför i förslaget till lag om Finlands Akademi att det som förman för akademien och som ordförande för styrelsen finns en generaldirektör som republikens president utnämner för viss tid. Avsikten är att tjänsten som generaldirektör för Finlands Akademi inrättas i stället för den nuvarande tillfälliga uppgiften som ordförande för den vetenskapliga central-kommissionen. Ändringen ger inte upphov till merkostnader.

Om styrelsens och forskningsrådets uppgifter, sammansättning och tillsättande skall stadgas genom förordning. Avsikten är att ordförandena för de vetenskapliga forskningsråden samt två av statsrådet förordnade medlemmar är medlemmar i styrelsen. I de vetenskapliga forskningsråden finns en ordförande och högst tio övriga medlemmar som statsrådet förordnar för tre år i sänder. De vetenskapliga forskningsråden har till uppgift att sköta akademins uppgifter var och en på sitt verksamhetsområde. Av ordförandena och medlemmarna i de vetenskapliga forskningsråden krävs mångsidig vetenskaplig sakkunskap på hög nivå. Vid tillsättandet av forskningsråden skall enligt nuvarande praxis högskolorna, de viktigaste statliga forskningsinstitut, myndigheter som företräder forsknings- och utvecklingsarbete samt de viktigaste vetenskapliga sällskapen bli hörda.

I enlighet med gällande lag beviljar Finlands Akademi årligen minst 113 stipendier för längre hunna vetenskapsidkare. Stipendierna är avsedda för professorer, biträdande professorer och andra förtjänta forskare. Om stipendiets storlek stadgas i lagen. Mottagaren av stipendiet utför likadant arbete som Akademiens forskare i tjänsteförhållande och forskare som avlönats med akademins anslag. Det har visat sig vara ett problem att de förmåner som hör till ett anställningsförhållande inte ingår i stipendiet. Det är emellertid viktigt att professorer och biträdande professorer och andra förtjänta forskare med stöd av stipendiet kan få forskningsledighet för forskningsarbete på heltid. Systemet med forskningsledighet kommer därför att kvarstå. Avsikten är dock att

skapa ett ändamålsenligare system som ger forskarna ett bättre skydd i fråga om pensionsförmåner och sociala förmåner.

3. Propositionens verkningar

Den föreslagna lagen har inga ekonomiska verkningar. Enligt nuvarande praxis skall den inrättning där forskningsarbetet bedrivs stå för de grundläggande förutsättningarna för det arbete som utförs av den som innehar en forskartjänst vid Finlands Akademi, den som erhållit forskningsanslag eller för en forskargrups arbete, förutsatt att det är fråga om en statlig inrättning, en högskola, ett forskningsinstitut eller motsvarande. De grundläggande förutsättningarna fastställs utgående från forskningens karaktär. Med grundläggande förutsättningar kan avses normala kostnader för lokaler, apparatur, laboratorium, telefon, post, kopiering, bibliotek samt ADB. Dessa ingår alltså inte i allmänhet i den finansiering som beviljas av akademien, utan de skall beaktas i budgeteringen av högskolornas eller forskningsinstitutens anslag. Avsikten är att inte ändra denna praxis.

Den som ansöker om en forskartjänst eller ett forskningsanslag hos akademien skall i ansökningsskedet inhämta samtycke av den inrättning där forskningsarbetet skall utföras då det gäller att ordna ovan beskrivna grundläggande förutsättningar.

Finlands Akademiens forskningsanslag söks på forskarens eller forskningsgruppens eget initiativ. Det är inte fråga om forskningsarbete som sker på en utomstående finansiärs initiativ eller beställning. Akademiens anslag och forskartjänster stöder högskolans möjligheter till resultatrik verksamhet. Situationen kan jämföras med arbete som utförs med stöd av stipendier som beviljats av privata stiftelser och motsvarande finansiärer. Möjlighet till sådant arbete ges också utan undantag i högskolor eller forskningsinstituts lokaler och kan ske med hjälp av den grundläggande utrustning som finns där.

De organisatoriska ändringar som föranleds av propositionen, minskningen av antalet vetenskapliga forskningsråd och antalet medlemmar i forskningsråden har verkningar enbart på akademins interna organisation. Propositionen har inga personal- eller arbetskraftspolitiska verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Den av undervisningsministeriet tillsatta arbetsgruppen för grundforskning 89 överlämnade sitt betänkande (Kommittébetänkande 1989:42) i november 1989. Arbetsgruppen hade till uppgift att utvärdera utvecklingen inom grundforskningen under 1980-talet samt göra förslag till åtgärder för de närmaste åren.

De viktigaste förslagen i betänkandet gällde utvecklandet av högskolorna samt reformeringen av Finlands Akademi uppbyggnad och verksamhet.

Arbetsgruppen föreslog att kommissionsstrukturen vid Finlands Akademi skulle reformeras så att det i stället för de nuvarande sju vetenskapliga kommissionerna skulle finnas tre multidisciplinära kommissioner vid akademien: den humanistisk-samhällsvetenskapliga kommissionen, den biovetenskapliga kommissionen samt den naturvetenskaplig-tekniskvetenskapliga kommission som skulle omfatta övriga naturvetenskaper och tekniska vetenskaper.

I utlåtandena om arbetsgruppens betänkande ställde man sig i allmänhet positivt till förslagen i betänkandet. I ställningstagandena gällande Finlands Akademi var utlåtandena inte eniga om förslaget att reformera kommissionsstrukturen. Finlands Akademi tog i sitt eget utlåtande ställning för en modell med fyra kommissioner, i vilken den fjärde skulle vara den hälsovetenskapliga kommissionen.

För att konkretisera förslagen av arbetsgruppen för grundforskning 89 tillsatte undervisningsministeriet en utvecklingsarbetsgrupp för Finlands Akademi, som avgav sin promemoria i februari 1991 (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 1991:1). Också i denna promemoria föreslogs att en fjärde, hälsovetenskaplig kommission skulle inrättas vid Finlands Akademi.

Med stöd av utlåtandena om promemorian

av utvecklingsarbetsgruppen för Finlands Akademi beslutade undervisningsministeriet att låta utföra en internationell utvärdering av Finlands Akademi verksamhet. Också statens råd för vetenskap och teknologi föreslog utvärdering av akademins organisation och verksamhet.

Undervisningsministeriet lät utföra en internationell utvärdering av Finlands Akademi och dess verksamhet. Utvärderingsrapporten blev färdig i början av 1993 (Publikationsserie av undervisningsministeriets linje för utbildnings- och vetenskapspolitik 1993:1). De internationella utvärderarna betonade akademins roll som vetenskapspolitisk expert, som finansiär av stora projekt och som befrämjare av det internationella samarbetet inom vetenskaperna. Utvärderarna ansåg också, att akademien mer än för närvarande bör verka som ett vetenskapspolitiskt expertorgan för hela samhället samt vara utåtriktad och initiativkraftig. Utvärderarna betonade den vetenskapliga centralkommissionens uppgift som linjedragare och handledare. Enligt utvärderingsgruppen skall tre, högst fyra vetenskapliga kommissioner svara för den egentliga forskningsfinansieringen.

Finlands Akademi har på basis av utvärderingsrapporten utarbetat ett förslag till lag om Finlands Akademi. Undervisningsministeriet uppdrog i april 1993 åt en arbetsgrupp att på basis av akademins förslag utarbeta förslag till lagstiftning om Finlands Akademi. Arbetsgruppen avgav i augusti 1993 en mellanrapport (Promemorior av undervisningsministeriets arbetsgrupper 1993:26) vari ingick förslag till regeringens proposition med förslag till lag om Finlands Akademi. Utlåtanden om mellanrapporten har begärts av högskolorna.

Propositionen har utgående från arbetsgruppens förslag och utlåtandena beretts som tjänsteuppdrag vid undervisningsministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 §. I paragrafen stadgas om Finlands Akademis ställning. Enligt förslaget skall Finlands Akademi såsom i gällande lag vara ett centrallorgan för vetenskapsförvaltningen. Akademien är en finansierings- och expertorganisation. Dess verksamhet omfattar forskningen inom alla discipliner.

2 §. I den nuvarande lagen ingår inga stadganden om Finlands Akademis uppgifter. Då lagen bör ge riktlinjerna och målen för organisationens hela verksamhet, föreslås det att i 2 § intas ett stadgande om Finlands Akademis uppgifter på det allmänna planet. Finansiering av forskningen har sedan 1950-talet varit en grundläggande uppgift. Finansieringens former och omfattning har förändrats och utvidgats avsevärt. Vid sidan av finansieringen har andra former av främjande av vetenskapen blivit allt viktigare. Sådana former är särskilt etablerande av forskningssamarbete mellan dem som finansierar forskningen och dem som bedriver forskning. Även planering och beredning av forskningsprogram i övrigt är en väsentlig del av främjandet av vetenskapen. Utvecklandet av det internationella forskningssamarbetet har blivit en allt viktigare uppgift för Finlands Akademi.

De vetenskapspolitiska expertuppgifterna har ökat särskilt kraftigt inom Akademien, som i sin nuvarande form inledde sin verksamhet vid ingången av 1970. Expertuppgifterna avser å ena sidan främjande av vetenskapen inom Finlands Akademi, inom högskoleväsendet och inom statens forskningsinstitut. Också det intensifierade forskningssamarbetet som den europeiska integrationen medför och därtill anslutna uppgifter har ökat akademiens expertuppgifter. Å andra sidan har det inom de övriga ministeriernas förvaltningsområden skett en snabb ökning i fråga om finansieringen av forskningsverksamheten och utnyttjandet av forskningen. Denna verksamhet har ofta antingen i berednings- eller i utvärderingsskedet behov av vetenskaplig sakkunskap, som Finlands Akademi har kunnat ge och även i fortsättningen i allt högre grad kommer att ge. Det föreslås därför att ett stadgande om vetenskapliga och vetenskapspolitiska expertuppgifter intas i lagen. Avsikten är att sakkunskapen inom Finlands Akademi skall an-

vändas för planering och utvärdering även av annan forskning än den undervisningsministeriets förvaltningsområde finansierar.

3 §. Vid Finlands Akademi finns för närvarande en vetenskaplig centralkommission, sju i lagen nämnda vetenskapliga kommissioner och ett förvaltningsämbete. Grundstrukturen med kommissioner är från 1950-talet.

Arbetsgruppen för grundforskning 89, utvecklingsarbetsgruppen för Finlands Akademi, de internationella utvärderarna och Finlands Akademi har föreslagit strukturella ändringar i systemet med kommissioner. En ändring av kommissionsstrukturen är en förutsättning för att akademien skall kunna utvecklas. För hela Finlands forskningssystem är det viktigt att akademien arbetar framgångsrikt och ändamålsenligt. Behovet och betydelsen av forskning som överskrider de traditionella disciplingränserna växer hela tiden. Uppföljningen och koordineringen av forskningen inom olika områden betonas i allt högre grad i kommissionernas uppgifter. Kommissionernas verksamhetsområden skall kunna anpassas smidigt efter utvecklingen. Avsikten är att genom förordningen stadga att följande fyra vetenskapliga forskningsråd skall finnas vid akademien: 1) forskningsrådet för kultur och samhälle, 2) forskningsrådet för naturvetenskap och teknik, 3) forskningsrådet för hälsa, samt 4) forskningsrådet för miljö och naturresurser.

Forskningsrådet för kultur och samhälle täcker humaniora och samhällsvetenskap. Forskningsrådet för naturvetenskap och teknik kombinerar de exakta naturvetenskaperna och teknisk grundforskning. Forskningsrådet för hälsa inbegriper förutom medicinsk och veterinärmedicinsk forskning också andra forskningsgrenar med anknytning till hälsan. Forskningsrådet för miljö och naturresurser inbegriper lantbruks- och skogsvetenskaplig forskning samt miljöforskning. Biovetenskaperna placerar sig huvudsakligen i forskningsrådet för hälsa respektive forskningsrådet för miljö och naturresurser efter hur de bäst passar dessa forskningsråds profiler.

De föreslagna fyra forskningsråden skall svara för utvecklandet och finansieringen av forskningen, vart och ett på sitt eget område och vid behov i samarbete med ett annat forskningsråd.

På svenska används i lagtexten benämningen

vetenskapliga forskningsråd i stället för den nuvarande benämningen vetenskapliga kommissioner. I Sverige används namnet vetenskapliga forskningsråd och i Danmark vetenskapelige forskningsråd för motsvarande organisationer. Den organisation som motsvarar Finlands Akademi i Norge heter Norges forskningsråd. Det föreslagna nya svenska namnet motsvarar sålunda de namn som används i de övriga nordiska länderna och skulle innebära en betydande förbättring med tanke på Finlands Akademis nordiska kontakter.

4 §. Enligt gällande statstjänstemannalag (755/86) stadgas genom förordning om de tjänster till vilka utnämning kan ske för viss tid eller annars tidsbegränsat. Enligt förordningen om vissa tjänster som besätts för viss tid eller annars tidsbegränsat (228/89) tillsätts forskarprofessorstjänsterna vid Finlands Akademi tills vidare eller för viss tid, för högst fem år i sänder. Enligt förordningen om Finlands Akademi tillsätts de övriga forskartjänsterna vid akademien alltid för viss tid.

I regeringens proposition till riksdagen med förslag till statstjänstemannalag och till lag om ändring av lagen om statens tjänstekollektivavtal föreslås (9 § 2 mom. i förslaget till statstjänstemannalag) att en tjänsteman skall kunna utnämnas till en tjänst för viss tid, om tjänstens art eller ämbetsverkets verksamhet utgör grundad anledning för ett tjänsteförhållande för viss tid. Enligt nämnda lagförslag skall den utnämmande myndigheten få avgöra om tjänsten tillsätts tills vidare eller för begränsad tid. Tillsättning av en tjänst tills vidare skall dock fortsättningsvis vara det huvudsakliga förfarandet. Genom förordning skall stadgas enbart om de tjänster som alltid skall tillsättas för viss tid.

Eftersom avsikten är att forskartjänsterna vid Finlands Akademi fortfarande i allmänhet skall tillsättas för viss tid föreslås för tydlighetens skull att det i 4 § 1 mom. skall stadgas att utnämning till en forskartjänst kan ske för viss tid eller annars tidsbegränsat. Genom förordning skall stadgas om de forskartjänster till vilka utnämning alltid sker för viss tid.

Enligt 43 § i gällande statstjänstemannalag är den som är utnämnd eller förflyttad till en tjänst hos staten och som senare för viss tid har utnämnts eller förflyttats till en annan tjänst tjänstledig under denna tid. Detta gäller dock inte i fråga om en tjänsteman som tidigare för

viss tid har utnämnts eller förflyttats till en tjänst.

I förslaget till statstjänstemannalag finns inte längre något stadgande enligt vilket den som har utnämnts för viss tid är tjänstledig med stöd av lagen från sin tidigare tjänst. Frågan om beviljande av tjänstledighet skall i sådana fall avgöras av ämbetsverket i fråga. Genom förordning skall stadgas om de tjänster för vilka gäller att den som utnämnts för viss tid är tjänstledig från den andra tjänst som han före denna utnämning har utnämnts till på annat vis än för viss tid.

Den som har utnämnts för viss tid till en forskartjänst vid Finlands Akademi innehar vanligtvis från tidigare en undervisnings- och forskartjänst vid en högskola. Utnämning till en forskartjänst innebär då att s.k. forskningsledighet skall ordnas. Det föreslås därför i 4 § 2 mom. att den som för viss tid eller annars för begränsad tid har utnämnts till en forskartjänst och som tidigare på annat sätt än för begränsad tid utnämnts till en högskoletjänst, är tjänstledig från denna tjänst under den tid han innehar forskartjänsten.

Enligt 4 a § i gällande lag om den vetenskapliga forskningens organisering kan den som tidigare för viss tid har utnämnts till en högskoletjänst och som för viss tid utnämns till en forskartjänst beviljas tjänstledighet från högskoletjänsten för den tid han innehar forskartjänsten. Det föreslås att motsvarande stadgande tas in i 4 § 2 mom. i den nya lagen.

5 §. Det föreslås att i paragrafen skall stadgas att sådan kunskap i finska och svenska som avses i lagen angående den språkkunskap, som skall av statstjänsteman fordras inte skall krävas av den som utnämns till en forskartjänst vid Finlands Akademi. Motsvarande stadgande ingår i gällande lag.

Motiveringen till detta arrangemang är framför allt att forskararbetets karaktär är sådan att kunskap i finska och svenska i sig inte har en sådan betydelse som för tjänsteutövning i allmänhet. Då den huvudsakliga avsikten är att få så kompetenta personer som möjligt till akademins forskartjänster, framför allt från Finland men vid behov även från utlandet, kan den språkkunskap som krävs av tjänstemän anses vara ett onödigt strängt krav. Målet är att man till forskartjänster för viss tid skall kunna utnämna så kompetenta personer som möjligt, oavsett nationalitet eller kunskap i de inhemska språken.

6 §. I paragrafen ingår ett stadgande som har sin motsvarighet i gällande lag och enligt vilket synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare kan tilldelas titeln akademiker.

7 §. I Finlands Akademis beslut får ändring sökas genom besvär i den ordning som lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50) stadgar om sökande av ändring i beslut av en högre förvaltningsmyndighet, om inte något annat stadgas i lag eller förordning.

I gällande förordning om Finlands Akademi stadgas att besvär inte får anföras över ett beslut som gäller forskningsanslag, stipendium eller forskningsavtal. Det föreslås att det stadgas om detta besvärsförbud i lagen. Forskningsfinansiering som beviljats av Finlands Akademi är beroende av prövning och gäller i allmänhet forskningsarbete som utförs vid högskolor och statens forskningsinstitut. Ingen sökande har subjektiv rätt att få finansiering. Det besvärsförbud i fråga om tillsättande av tjänster som stadgas i statstjänstemannalagen gäller också akademiens forskartjänster.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Med stöd av den föreslagna lagen skall en ny förordning om Finlands Akademi utfärdas.

3. Ikraftträdande

Mandatperioden för medlemmarna i den nuvarande vetenskapliga centralkommissionen och de vetenskapliga kommissionerna utgår den 31 december 1994. Avsikten är att medlemmarna i Finlands Akademis styrelse och i de vetenskapliga forskningsråden, om vilka skall stadgas genom förordning, skall kunna utses med stöd av den nya lagen och förordningen för den verksamhetsperiod som inleds den 1 januari 1995. Det föreslås därför att lagen skall träda i kraft den 1 januari 1995 och att åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag om Finlands Akademi

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Finlands Akademi är ett centralorgan för vetenskapsförvaltningen. Finlands Akademi hör till undervisningsministeriets förvaltningsområde.

2 §

Finlands Akademi har till uppgift att

- 1) främja den vetenskapliga forskningen och utnyttjandet av den,
- 2) utveckla det internationella samarbetet inom vetenskapen,
- 3) vara sakkunnigorgan i frågor som gäller forskningspolitik samt
- 4) bevilja anslag för vetenskaplig forskning och annan verksamhet som främjar vetenskapen.

3 §

Vid Finlands Akademi finns en styrelse samt vetenskapliga forskningsråd, om vilka stadgas

genom förordning. Vid akademien finns dessutom ett förvaltningsämbete.

Förman för Finlands Akademi och ordförande för styrelsen är en generaldirektör, som utnämns av republikens president för viss tid.

4 §

Utnämning till en forskartjänst vid Finlands Akademi kan ske för viss tid eller annars tidsbegränsat. Om de forskartjänster till vilka utnämning alltid sker för viss tid stadgas genom förordning.

Den som tidigare på annat vis än för begränsad tid har utnämnts till en högskoletjänst och som för viss tid eller annars tidsbegränsat utnämns till en forskartjänst vid Finlands Akademi, är tjänstledig från högskoletjänsten under den tid han innehar forskartjänsten. Om han tidigare för begränsad tid har utnämnts också till högskoletjänsten, kan han

beviljas tjänstledighet från högskoletjänsten för den tid han innehar forskartjänsten.

5 §

För forskartjänsterna vid Finlands Akademi krävs inte sådan kunskap i finska och svenska som avses i lagen angående den språkkunskap, som skall av statstjänsteman fordras (149/22).

6 §

Republikens President kan på framställning av Finlands Akademis styrelse tilldela synnerligen förtjänta finländska eller utländska vetenskapsidkare titeln akademiker. Denna titel får samtidigt innehas av högst tolv finländska vetenskapsidkare. För den expedition som gäller titeln uppbärs inte stämpelskatt.

Helsingfors den 21 januari 1994

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

7 §

I beslut av Finlands Akademi som gäller forskningsanslag, stipendier eller avtal får ändring inte sökas genom besvär.

8 §

Närmare stadganden om verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

9 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995. Genom denna lag upphävs lagen den 5 december 1969 om den vetenskapliga forskningens organisering (760/69) jämte ändringar. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Undervisningsminister *Riitta Uosukainen*